VIIKONVAIHDE

SIMONKADULLA

Kuolevainen kokoomus

Kun **Jyrki Katainen** valittiin kokoomuksen puheenjohtajaksi vuonna 2004, puolue oli sekasortoisessa tilassa. Kannatus oli painunut edellisvuoden eduskuntavaaleissa 18,5 prosentin hujakoille, kun pahimmat kilpakumppanit keskusta ja SDP porskuttivat miltei 25 prosentissa.

Kataisen hoivissa kokoomus on ollut kuin uudestisyntynyt. Puolue on onnistunut kaikessa: eduskuntavaaleissa vuonna 2007 keskusta pysyi vielä nipin napin edellä, mutta 2011 kokoomuksesta tuli ensi kertaa maan historiassa vaaleissa suurin eduskuntapuolue.

Kokoomus on ollut suurin myös molemmissa 2000-luvulla järjestetyissä eurovaaleissa ja kaksissa peräkkäisissä kuntavaaleissa. Alkuvuodesta 2012 voittoputki huipentui, kun **Sauli Niinistö** valittiin ylivoimaisin luvuin tasavallan presidentiksi.

Aiheellisesti voi kysyä, mitä Suomen politiikassa on oikein tapahtunut Kataisen puheenjohtajakaudella?

Kykybrändi puri kansaan

Menestys ei ole ollut sattumaa, vaan tarkasti harkitun strategisen työn ja imagonrakennuksen tulosta.

Kataisen johdolla kokoomus asemoi itsensä Joensuun puoluekokouksessa 2006 keskustaoikeistolaiseksi kansanpuolueeksi. Ennen puolueen liian oikeistolaiseksi kokeneet keskiluokkaiset suomalaiset saattoivat nyt samaistua uuteen, pehmeämpään kokoomukseen.

Imagollista reivausta tehtiin paitsi oikealta keskemmälle, myös vanhoillisesta arvoperustasta kohti urbaania liberalismia. Perinteiltään oikeistokonservatiivinen liike muuntui trendikkääksi juppipuolueeksi. **Alexander Stubbin** kaltainen suhteellisen nuori, menestyvä, suvaitsevainen, kansainvälinen, kyvykäs ja urheilullinen superihminen oli omiaan uudelleen brändätyn kokoomuksen mannekiiniksi.

Kokoomus pelasi mielikuvilla. ”Me menestymme. Jos liityt meihin, sinäkin voit olla menestyjä”, kuului viesti rivien välistä. Se puri kansaan. Samalla kilpailijat vierellä kompuroivat. Keskustan loputtomat vaalirahasekoilut ja muut kompuroinnit kävivät ihmisten hermoille ja useat ei-sosialistiset äänestäjät vaihtoivat leiriä.

SDP on ollut 2000-luvulla jatkuvassa apatian ja päämäärättömyyden tilassa. Liikkuvat kaupunkilaisäänestäjät kokivat ensin salattua vetoa ja lopulta vastasivat kokoomuksen viettelykseen.

Six pack ja sote riippakivinä

Tuhkimotarinan onnellinen loppu olisi voinut olla Kataisen valinta Suomen pääministeriksi. Suomalaisesta politiikasta on kuitenkin Disney kaukana. Arki on saapunut Kansakoulunkujalle ja kokoomuksen juhlat ovat hiipuneet.

Kataisesta on tullut väsynyt mies, joka yrittää parhaan kykynsä mukaan mutta heikoin tuloksin johtaa toimintakyvytöntä ylileveää hallitusta. Six packin kiukuttelevat takiaispuolueet käyvät hermoille ja yhteistyö SDP:n kanssa kangertelee.

Edes hallituksen keskeisimmät hankkeet eivät etene. Kunta- ja sote-uudistusten piti olla historiallisen mittaluokan reformeja. Nyt niiden loppuun viemiseen eivät oikein enää usko hallituspuolueet itsekään. Euromyönteisen kokoomuksen linja ei saa merkittävämmin vastakaikua yleiseurooppalaisen talouskriisin kurimuksessa.

Kun maan talouskaan ei osoita minkäänlaisia piristymisen merkkejä, ei ole ihme, että hallituksen suosio on alhaalla. Pääministeripuolueen epäkiitollisena tehtävänä on ottaa kantaakseen suurin siivu hallituksen osakseen saamasta ikävästä julkisuudesta.

Minne nyt, kokoomus?

Kannatuksen lasku on ollut kokoomukselle terveellinen muistutus poliittisesta kuolevaisuudesta. Laskevan kannatuksen kierrettä on vaikeaa saada katki. Rytminvaihdosta tarvittaisiin, mutta ajat ovat haastavat ja puhti tuntuisi olevan poissa.

Julkiset spekulaatiot Kataisen seuraajasta ovat jo alkaneet. Eurovaaleissa kokoomuksen menestys on ollut perinteisesti vahvaa, ja ensi vuonna käytävissä mittelöissä puolue tarvitsisi hyvän tuloksen saadakseen uutta selkänojaa eduskuntavaaleihin 2015 valmistautuessaan. Kokoomus saattaa marssittaa Kataisen ehdolle eurovaaleihin julistaen tämän koko Suomen EU-komissaariehdokkaaksi.

Ansioituneen, mutta jo taakaksi muodostuneen puheenjohtajan voisi kätevästi vaihtaa suureen äänipottiin ja siirtää Brysseliin.

JUKKA KOIVULA

VIIKON VÄRSSY

Eikö mies tuo huomaa laisin
perennoita vaimosensa
kirjavuutta kukkapenkin
värikkyyttä kuistin pielen
punapallot pionien
monet sävyt violetin
laventelin, minttuyrtin
kulta piiskun, päivänsilmän

kiitostapa tuovat kyllä
kukoistava kätten taito
ilo riemu silmän, mielen
sana naapurin ja lasten
kimalaiset, raitapaidat
ahertavat tarmokkaina
värintäydet perhoin parvet
suven täydeks´nostattavat

JUHA AALTOILA

PS! Miehet: ostakaahan
viimeistään ensiräntien
tullen ruusuja rakkaallenne!

MUSEOVIRASTON KOKOELMA

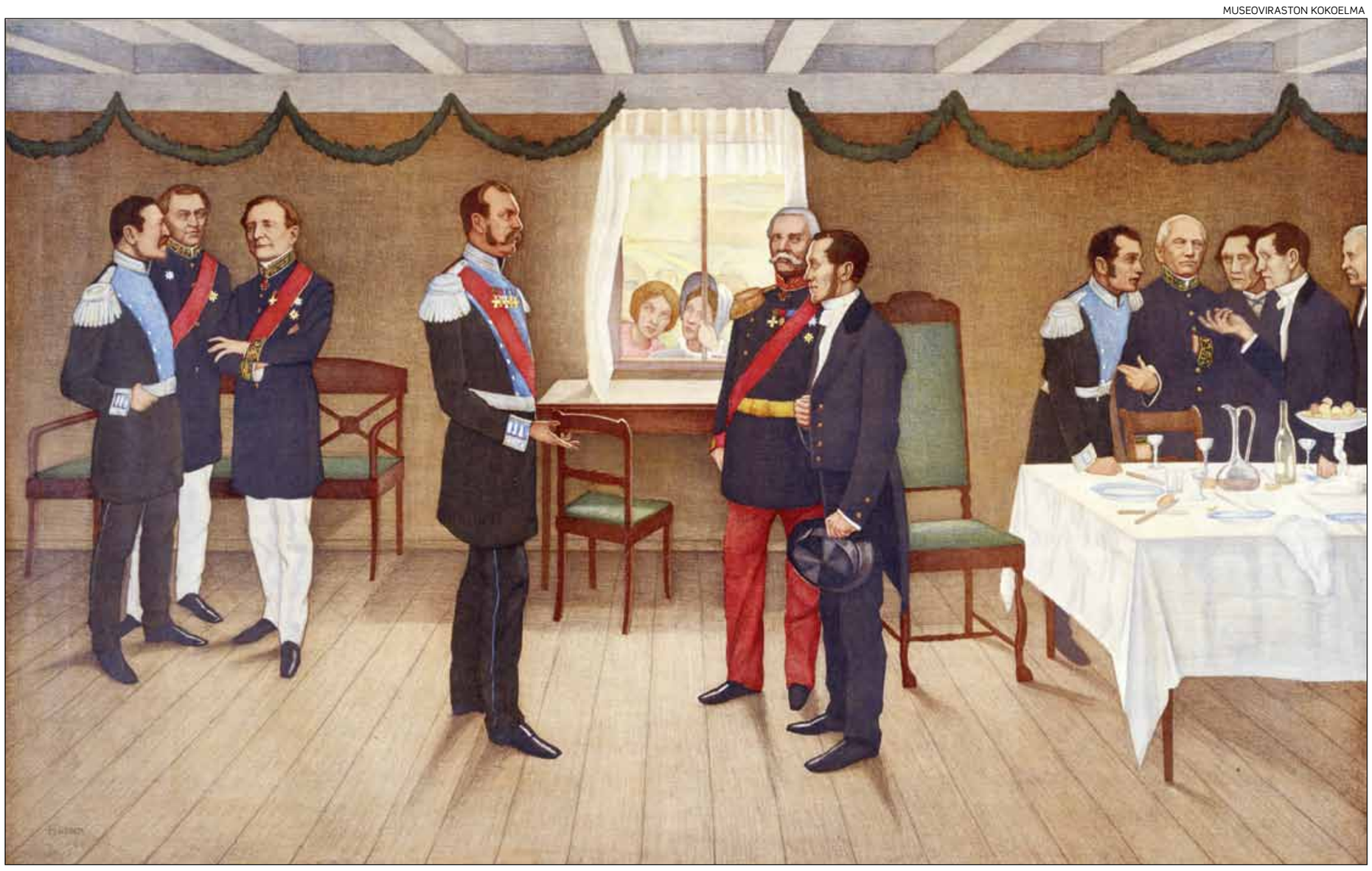

Tsaari Aleksanteri II (keskellä vasemmalla) ja J. V. Snellman (keskellä oikealla) tapasivat Parolassa vuonna 1863. Samalla kerralla Snellman antoi kieliasetuksen tsaarille allekirjoitettavaksi. Suomalaisen taiteilija Werner von Hausenin maalaus on vuodelta 1906.

Suomen kieli voi paremmin kuin koskaan

Suomesta tuli maamme virallinen kieli, kun kansa sai äänensä kuuluviin 150 vuotta sitten. Kieliasetuksen tärkeimpiä seurauksia oli suomenkielisten koulujen lisääntyminen. Se avasi tien sivistykseen muillekin kuin vain yläluokkaan kuuluville.

Suomen kieli elää ja voi hyvin, ja sillä menee paremmin kuin koskaan, vakuuttaa Turun yliopiston suomen kielen professori **Kaisa Häkkinen**.

Aina tilanne ei kuitenkaan ole ollut näin hyvä, sillä vasta vuonna 1863 annettu kieliasetus teki suomesta maamme virallisen kielen. Ennen tätä papin saarna oli yksi harvoista suomenkielisistä palveluista.

Kun kieliasetus annettiin, kansalaisista yli 80 prosenttia puhui suomea äidinkielenään. He olivat pääsääntöisesti kouluttamattomia, koska koulussa opetusta annettiin ruotsiksi.

”Jos suomenkielinen pääsi kouluun, koulutus ja sivistys muuttivat hänet ruotsinkieliseksi”, Häkkinen selittää.

Yksi kieliasetuksen merkittävimmistä aikaansaannoksista olikin juuri suomenkielisen koulujärjestelmän kehittyminen 1860-luvulta alkaen. Ensimmäiset suomenkieliset kansakoulut tulivat 1860-luvulla, ja oppikoulujen määrä lähti kasvuun heti seuraavalla vuosikymmenellä.

”Suomenkielinen koulutus oli tärkeä asia, koska ilman sitä ihmiset eivät olisi oppineet kirjakieltä. Koska kouluissa tarvittiin suomenkielisiä oppikirjoja, myös kieltä itseään piti kehittää.”

Sanasto karttui

Kun kieliasetus annettiin, suomen kielen kehitystyö oli kovassa vauhdissa.

”Tuohon aikaan suomen kieli oli jo monipuolinen, ja sillä pystyi ilmaisemaan melkein mitä tahansa. Monet kuitenkin epäilivät, ettei siitä vielä olisi virkakieleksi”, Häkkinen kertoo.

Suomen kieleen syntyy uutta sanastoa koko ajan, mutta tuohon aikaan sitä sekä luotiin että käännettiin valtavan paljon.

”Uutta sanastoa luotiin, koska sitä ei ollut kuin ruotsiksi. Monista sanoista oli tosin jo olemassa suomenkielisiä käännöksiä, mutta ne eivät vielä olleet virallisessa käytössä. Aina, kun elämänalat laajenivat, syntyi uutta sanastoa.”

”Uusia sanoja olivat esimerkiksi arkistonhoitaja, höyryveturi, itsekkyys, kunnallishallinto, perustuslakivaliokunta, pääjohtaja, tavaraliikenne ja virka-apu.”

Pelkkä asetus ei riittänyt parantamaan suomalaisten kielioloja.

”Tärkeää oli, että suomalaiset alkoivat toimia aktiivisemmin yhteiskunnassa, kun erilaisia harrastusseuroja ja vastaavia alkoi syntyä.”

Talonpojilta valituksia

Kieliasetuksen ajaminen ei ollut suomalaisille hetkellinen päähänpisto, vaan asia oli ollut esillä siitä asti, kun Suomen suuriruhtinaskunta oli liitetty Venäjään vuonna 1809.

”1830-luvulla Kalevalan ilmestyminen nostatti Kalevala-buumin, ja 1840-luvulla **J. V. Snellman** toimi aktiivisesti suomen kielen hyväksi. Nämä herättivät kansan toimimaan ja valittamaan heikoista oloistaan”, Häkkinen sanoo.

”Esimerkiksi joukko savolaisia talonpoikia kävi valittamassa tsaarille, että heitä ja heidän kieltään kohdellaan huonosti. Yleensä kansa valitti siksi, että heidän asiansa käsiteltiin ruotsiksi, eivätkä he itse ymmärtäneet siitä mitään.”

Kieliasetus ei heti tuonut toivottuja muutoksia, vaan asiat kohenivat verkalleen 20 vuoden siirtymäajan kuluessa.

”Moni oli sitä mieltä, että asetus ei muuttanut mitään. Tämä johtui siitä, että rahvas joutui jatkamaan taisteluaan, koska asetuksessa oli tulkinnanvaraa.”

Parannusta olisi Häkkisen mukaan tullut enemmän, jos asetus olisi tulkittu niin, että se tarkoitti kaikille subjektiivista oikeutta saada palvelua suomeksi.

Venäjän pr-juttu

Kieliasetuksen antaminen ei ollut pelkkä ystävällinen kädenojennus venäläisiltä.

”Luulen, että sitä pidettiin hyvänä pr-juttuna. Venäjän tarkoitus oli saada suomalaisten katseet pois Ruotsista, entisestä isännästä. Suomea ei kuitenkaan yritetty liittää tiukasti Venäjään, koska sallittiin, että täällä oli voimassa Ruotsin laki. Pikemminkin haluttiin, että suomalaiset loisivat omaa kulttuuria ja unohtaisivat Ruotsin”, Häkkinen kertoo.

”Venäjällä oli myös aidosti pyrkimys parantaa talonpoikien asemaa niin omassa maassaan kuin Suomessakin. Suomesta tsaarin puheille lähteneet lähetystöt vetosivat juuri tähän.”

KARI SALONEN

Suomen kielen professori Kaisa Häkkinen uskoo, että tulevaisuudessa suomen kieli muuttuu nykyistä yksinkertaisemmaksi.

Kohti yksinkertaisempaa

Häkkinen uskoo, että seuraavat 150 vuotta muovaavat suomen kieltä yksinkertaisemmaksi. Myös lainasanoja tulee yhä enemmän.

”Olisi helppoa ajatella, että mikään ei muutu. Se ei kuitenkaan pidä paikkaansa, koska koko ajan tulee uusia ilmaisutarpeita. 1900-luvun alussa suosittiin pitkiä ja koristeellisia ilmaisuja, nyt lyhyitä. Jos joku nykyään puhuu kuntourheilusta kuntoilun sijaan, se kuulostaa vanhanaikaiselta.”

”Kielen rakenne yksinkertaistuu, koska yhä erilaisemmat ihmiset käyttävät suomea. Luulen, että harvinaiset sijamuodot jäävät pois, eikä kukaan enää tulevaisuudessa sano esimerkiksi ’rahatta’ vaan ’ilman rahaa’. Myös lauseenvastikkeet korvataan sivulauseilla. ’Hän sanoi menevänsä’ muuttuu muotoon ’hän sanoi, että menee’.”

Häkkinen on sitä mieltä, että kielen muuttuminen on normaalia, eikä siihen kannata suhtautua liian kielteisesti.

”On hyvä, että kieliasioista keskustellaan. Täytyisi kuitenkin muistaa, että normit muuttuvat ja kieltäkin pitää päivittää.”

Uhkia ulkoa ja sisältä

Häkkinen pitää suomen kielen nykytilaa äärimmäisen hyvänä, parempana kuin koskaan.

”Niin kauan kuin suomi on koulutuksen ja hallinnon kieli Suomessa ja virallinen kieli EU:ssa, hätää ei ole.”

”Minusta on hienoa, että maahanmuuttajat näyttävät esimerkkiä haluamalla oppia suomea ja käyttämällä sitä. Korostetaan, ettei Suomessa pärjää osaamatta suomea.”

Koska elämme kansainvälisessä maailmassa, kielellä on myös uhkia.

”Tieteen ja kansainvälisen kaupan tekeminen pelkästään vierailla kielillä saattaa olla uhka. Erityisesti korkeimman koulutuksen kielenä suomi saattaa olla uhattuna.”

Yksi uhka suomen kielelle olemme me itse.

”Jos suomalaiset itse päättävät ruveta halveksimaan kieltä ja alkavat puhua esimerkiksi englantia, kielen tilanne huononee.”

ANNIINA KESO

KIELIASETUS

Lainopillisessa teoksessa vuodelta 1863 on ruotsinkieliset hakusanat ja suomenkieliset vastineet.

Kansankielestä virallisesti kieleksi

Kieliasetus annettiin vuonna 1863. Se teki suomesta maan virallisen kielen.

J. V. Snellman luovutti asetuksen vuonna 1863 Venäjän tsaari Aleksanteri II:n allekirjoitettavaksi Parolan varuskunnassa, jonne tsaari oli saapunut tarkistamaan sotajoukkoja.

Kieliasetus tuli voimaan kahdenkymmenen vuoden siirtymäajan jälkeen vuonna 1886.

Suomen ja ruotsin kielen täydellinen tasa-arvo toteutui vasta vuonna 1902. Silloin annettiin asetus oikeusistuinten ja -viranomaisten kielestä.

» Yksi uhka suomen kielelle olemme me itse.«

KAISA HÄKKINEN